

Lietuvos meno kūrėjų asociacija

Šalis, kurion su ašara grįžtu

2013-02-05

ŽURNALAS: Kelionė su Bernardinai.lt

TEMA: Bendrak

AUTORIUS: Justinas Lingys

DATA: 2013-02

Šalis, kurion su ašara grįžtu

Justinas Lingys

Pradžia ir pabaiga

Žydintys laukai, Šv. Jono kalnas, kur dažnai rinkdavau žemuoges, Cedrono upelis, kuriame Vytautas Didysis krikštijo žemaičius, visa tai – mano vaikystės šalis, kurion su ašara grįžtu.

Viskas čia prasidėdavo ir baigdavosi didžiaisiais Žemaičių Kalvarijos atlaisdais, kurių laukdavom visi: seni ir jauni, vyrai ir moterys, sveiki ir ligoti. Atlaidams kiekvienas ruošėmės kaip išmanydami. Visas geriausias žemaičių mintis ir papročius į save susėmė atlaisdai.

Kvapas

Užgniaužę kvapą, švytinčiomis akimis nedrįsdavome net pakrutėti, matydami, kaip, atvažiavę iš kitų Žemaitijos parapijų, žmonės puošdavo koplyčias. Kiekvieną koplyčią puošdavo vis kita parapija. Kaskart viskas būdavo nuostabu, nematyta ir gražu.

Kai pasiruošimo darbai būdavo baigti, šventorius, kryžiai, seni koplytstulpiai ir koplyčios pakvipdavo tujomis, vėdrynais ir ramunėmis. Tas kvapas plaukiudavo po visą Žemaičių Kalvariją, nustelbdamas kasdienį šieno, tvarto, dirbančiųjų kvapą. Viskas tą vakarą kvėpėdavo daug labiau.

Žmonės

Šiandien aš slapčia didžiuojuosi tais žmonėmis, kurie turi to keisto pasitikėjimo savimi ir tvirtybės. Jie neslankioja kaip kokie blankūs šešėliai, jie nieko nebijo, kad ir koks žiaurus būtų šis pasaulis. Jie yra garantuoti, jog niekas jų nesunaikins, jie atsiradę

visiems laikams, ir jiems nieko pikta negali atsitikti. Jie tarytum priklauso senai giminei, kuri egzistavo visą laiką, nuo pat pradžių pradžios; nors ir ką likimas išdarinėjo, nuolat juos skriaudė, bet jie lengviausiai viską ištvėrė. Jie buvo ir bus, kol tvers gyvenimas.

Rytas

Šalia viso šito mes augom. Po įtemptos ir spalvingos pasiruošimo dienos atsigulęs sapnuodavau nesuvokiamų ir keistų dalykų, o pabudęs bėgdavau prie bažnyčios įsitikinti, kad atlaidai dar nesibaigė, margaspalvės „cukierkos“ ir šventieji dar neparduoti.

Tėvas

Tėvas buvo keistas žmogus. Rodė, jis moka nuoširdžiai džiaugtis, tačiau tai nedažnai pasitaikydavo, retkarčiais. kažkas tarytum slypėjo jo sieloje ir jį varžė. Jis negalėjo nuo to ištrūkti, todėl paprastai būdavo rimtas, net prislėgtas. Jis turėjo daug rūpesčių, bet ne rūpesčiai jį slėgė. Tiesiog buvo tokio būdo ir tramdė nerūpestingumą, lyg tai būtų kas negarbinga. Rimtumas buvo tarsi nugalėjęs jo linksmumą.

Mama

Kito tokio žmogus kaip mama nerasi visame pasaulyje.

Šventoriuje

Šventoriuje visada daug senučių, kurios ne tik mane, bet ir mano tėtį vadino vaikeliu. Tikriausiai jos be akinių negalėjo atskirti, kas vaikas, o kas – ne. Kai užsidėdavo akinius, aš galėjau su jomis rimtai pasikalbėti apie viską.

Aš atidžiai klausiausi ir norėjau suprasti, ką kalba žmonės, suklupe šventoriuje, bet niekada man to nepavykdavo. Vos tik išstarti jų žodžiai, greitai nuplasnodavo kažkur toli ir susimaišę su kitais virsdavo raminamu laukinės kamanės dūzgimu.

Dūdoriai

Nors toje mano senelės nučiupinėtoje Šventojo Rašto knygoje gražus kaip baltas paukštis arkangelas Gabrielis, pūsdamas blizgančią dūdą, skelbė baisią paskutinio teismo dieną, dūdoriai šventoriuje tikrai nesiruošė to daryti. Jie visados būdavo kantrūs ir pasiruošę eiti ten, kur yra reikalingi.

Kai muzikantai šalia, visados visiems smagiau, o jei dar ir dūdą papučia, galima pakvaišti iš džiaugsmo. Atlaidai be muzikantų – ne atlaidai.

Bažnyčioje

Po savaitės darbų ir karščių šventą dieną žmonės ieškodavo atgaivos bažnyčioje. Bažnyčioje visada gairu ir vėsu. Tada nežinojau, kad ten irgi žmonės įkaisdavo, kai karštai ir nuoširdžiai suklupe meldavosi.

Ant laiptų

Kol vykdavo pamaldos, didieji bažnyčios laiptai ir visas šventorius priklausė mums, vaikams. Mes kruopščiai surinkdavome visus vikšriukus nuo šiltų laiptų, pagaliukais krapštydami patikrindavome jų siūles, ieškodami įstrigusią monetą. Suradę jas ištraukdavome ir tuoj pat už šventoriaus paversdavome saldinais. Vienos monetos niekaip nepavyko ištraukti. Ji ir šiandien tame pačiame plyšelyje tebėra įstrigusi, tik labai pajuodusi.

Ubagai

Ubagai mėgo atlaidus nė kiek ne mažiau negu mes. Saulės iškamuoti tai vienur, tai kitur jie sėdėdavo ištisą dieną, bet naktį jie atsigriebdavo. Dainos skambėdavo vienoje ar kitoje palaukėje, kur susirinkę krūvon jie linksmi uliavodavo.

Varpininkė

Varpininkės santykiai su mumis, vaikais, būdavo ypatingi. Tą pastebėdavai iš karto, kai pamatydavai ją besisukiojančią po šventorių. Ji tarytum gyveno gyvenimą ne tokį kaip kitų, o kažkuo geresnį. Ji buvo tarsi bažnyčios širdis. Kasdien – rytą, vakarą, žiemą ar vasarą – ji skambindavo varpu, kviesdama žmones į jos pačios išplautą bažnyčią. Išgirdę varpų skambesį, nesvarbu, ar kramtytume žirnius, ar žvejojume upelyje, visi mesdavome savo užsiėmimus ir bėgdavome prie varpinės. Varpininkė mylėjo mus ir dažniausiai nešiojosi kokią nors skanėstą. Karamelė visada yra karamelė, ir mes virpančiomis rankomis paimdavome iš jos po stambų, lipnų saldainį.

Procesija

Būdavo keista, kai procesija dingdavo man iš akių, o po kurio laiko netikėtai išnirdavo iš už kalnelio. Nors aš ir žinojau, kad visos procesijos eina tuo pačiu keliu, bet visados su jauduliu laukdavau jos ir nerimaudavau, jei ji vėluodavo ar kur nors ilgiau užsilaikydavo.

Nuodėmingi žmonės

Procesijos ėjo viena po kitos, ir aš vis galvojau, iš kur tiek žmonių imasi, ir dar visi nuodėmingi. Čia tiek daug nuodėmingų žmonių. Kokie jie visi pasenę ir susiraukšlėję. Ir kvapas jų nuodėmių visai kitoks negu mano draugų, visai kitoks. Nuodėmės kvapas. Jam trūksta gaivumo. Kodėl negirdėti, kaip kvėpuoja nuodėmingi žmonės? Mes tik girdime, kaip jie šnokuoja. Nejaugi tos nuodėmės tokios sunkios, kad uždūsti jas benešdamas? Negi iš tikrųjų neįmanoma išgirsti, kad lengvai kvėpuotų nuodėmingi žmonės, nors visur būtų tylu tylu.

Senelis

Mano senelis buvo labai raukšlėtas. Girdėjau kalbant, kad gilios raukšlės veide ir palei burną atsirado gyvenant audringą gyvenimą. Apie tai niekas garsiai nekalba, tačiau aš galiu patvirtinti, kad mano senelis buvo dievobaimingas ir daug meldėsi, o močiutė žiūrėdavo į jį sunėrusi pirštus ir negalėdavo atplėšti akių nuo jo lūpų.

Močiutė

Gera eiti su močiute, nes ji rimta, nuovoki ir švelni, nors tai sunku pastebėti, visai kaip mama, ir kai būni ar vaikščioji su ja, viską matai taip aiškiai, todėl jautiesi nepaprastai ramus.

Dideli močiutės žingsniai. Jos kojos vejasi viena kitą, bet niekaip negali pavyti. Norėčiau eiti jos pėdomis, bet jų nesimato. Visi keliai užpilti pilku asfaltu. Ką man daryti, jeigu aš noriu eiti močiutės pėdomis, bet jų nematau?

„Eik, vaikeli, iki kelio pabaigos, ir asfaltas pasibaigs, tu tada pamatysi ne tik mano įmintas pėdas, bet ir įminsi savo“, – dažnai iš dangaus sukužda močiutė.

Šiandien aš vis dar einu asfaltuotu keliu ir savo pėdsakų nepaliekau, nors močiutės pėdsakų jau aptikau.

Malda

Mano Dievas buvo čia. Nežinau, kodėl, bet tiesiog taip buvo. Bažnyčioje melstis negalėjau, nes malda buvo nepakankamai karšta ar stipri, kad būtų išklaudyta, todėl meldžiausi eidamas procesijai iš paskos, įsikibęs tėvui ar močiutei į ranką, ir visą laiką prašiau vieno dalyko, kad nenumirtų niekas, niekas. Kad gyventų tėtis, mama, broliai ir seserys, seneliai, visi, visi. Kad tik niekas nenumirtų, kad tik viskas liktų po senovei. Kad niekas nepasikeistų. Daugiau nieko nemeldžiau, tik gyvenimo. Visa kita tegu bus, kaip bus. Nesvarbu. Čia nieko nepadarysi.

Prie koplyčios

Tada žmogus gulėjo apkabinęs žemę, ir žemė buvo jo motina, o dangus – jo tėvas, kuris verkė ir gailėjo paklydusio savo sūnaus. Žmogus buvo išvargęs po ilgo ėjimo naktyje ir nenumaldomo snaudulio dieną.

Žinojimas

Atlaidai Žemaičių Kalvarijoje man yra lyg įrodymas, kad gerasis Dievas išklause mano maldų, ir niekas nepasikeitė, viskas liko taip, kaip ir anksčiau, nors mano senoliai ir išėjo į kitą pasaulį. Šiandien su palengvėjusia širdimi ir nuskaidrėjusia siela žvelgiu į tolstančią procesiją ir tikrai žinau, kad kada nors mes vėl susitiksim. Tada jau būsiu užaugęs ir tapęs tikru žmogumi.